Klasyfikacje podmiotów gospodarczych – historyczne ujęcie z lat 2000-2001

Klasyfikacje podmiotów gospodarczych

Działalnością gospodarczą jest działalność wytwórcza, budowlana, handlowa i usługowa prowadzona w celach zarobkowych i na własny rachunek podmiotu prowadzącego taką działalność. Przedsiębiorcą, czyli podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą, może być zarówno osoba fizyczna, osoba prawna, jak i jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej (np. spółka cywilna). Osoby prowadzące na własny rachunek niewielką działalność gospodarczą – około 2,5 mln podatników, są zobowiązane odprowadzać do skarbu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych[1].

Podatek ten zwany jest popularnie PIT (Personal Income Tax). Obowiązuje od roku 1992. Każdego roku określane są stawki i progi podatkowe, które zmieniają się wraz z inflacją. Podatek dochodowy płaci 24,5 mln osób. Polski PIT charakteryzuje się progresją (im wyższe dochody, tym wyższy podatek) oraz dużą liczbą ulg, które można odpisać od podatku. Z reguły im wyższe dochody, tym więcej odpisywanych od podatku ulg. W związku z tym efektywna stopa podatkowa (wysokość podatku w stosunku do wysokości dochodu) jest z reguły znacznie niższa niż w tabeli.

Możliwość stosowania pewnych ulg jest w ustawie zapisana w sposób nieprecyzyjny (np. renty, które podatnik może ustanawiać na rzecz osoby trzeciej), inne zaś wykorzystywane są w sposób niezgodny z intencją ustawodawcy (np. ulga na remont mieszkań, która umożliwia odpisywanie od podatku

wydatków związanych z zakupem niektórych mebli, np. szafy ściennej, nie przyczynia się natomiast do odbudowy zasobów mieszkaniowych). W związku z tym Ministerstwo Finansów od kilku lat proponuje uproszczenie podatków, likwidację większości ulg i zmniejszenie progresji podatkowej. W ten sposób stopniowo wprowadzony byłby podatek płaski (na świecie znany jako flat tax) o jednolitej dla wszystkich stawce[2].

Podstawę opodatkowania stanowi dochód, czyli różnica między przychodami a kosztami ich uzyskania[3]. Na przykład: Jan Kowalski prowadzi małą firmę przewozową. W ciągu roku sprzedaje usługi wartości 200 tys. złotych. Ponosi koszty: amortyzacja samochodu – 10 tys., zakup paliwa – 20 tys., koszty biurowe (telefon, faks, zakup papieru) – 5 tys., koszty robocizny wraz z obligatoryjnymi obciążeniami (czyli np. ZUS) – 50 tys. razem:85 tys. dochód podlegający opodatkowaniu wynosi zatem 115 tys. koszty trzeba udokumentować rachunkami.

W małych firmach rodzinnych koszty funkcjonowania przedsiębiorstwa często pokrywają się z kosztami utrzymania rodziny. Nie zawsze daje się precyzyjnie ustalić przychody. Dlatego też niektórzy przedsiębiorcy płacą podatki według zasad uproszczonych – ryczałtu lub karty podatkowej.

Jaki organ podatkowy jest właściwy dla podatnika, tzn. gdzie powinien on wpłacać podatki i składać deklaracje, wynika z przepisów podatkowych. Na ogół właściwość miejscową organów podatkowych ustala się według miejsca zamieszkania albo siedziby podatnika, płatnika lub inkasenta, o ile inaczej nie wynika z przepisów (np. Rozporządzenia Rady Ministrów). Na przykład z tytułu podatku dochodowego osoba fizyczna jest zobowiązana rozliczać się w urzędzie skarbowym swojego miejsca zamieszkania. Minister Finansów w Rozporządzeniu określił zasięg terytorialny urzędów skarbowych i izb skarbowych. Organem właściwym rzeczowo, jest organ podatkowy uprawniony do załatwienia sprawy określonego rodzaju, np. odwołania od decyzji podatkowych składa się do organu II instancji, na ogół

Izby Skarbowej. Podatnik powinien udać się do organu podatkowego, który jest równocześnie dla niego właściwy rzeczowo i miejscowo.

Zasadą jest, że zainteresowany podmiot, a w szczególności producent sam klasyfikuje swoje produkty (wyroby i usługi) wg zasad metodycznych określonych w poszczególnych klasyfikacjach i nomenklaturach. W przypadku trudności w ustaleniu właściwego grupowania, zainteresowany podmiot może zwrócić się w celu uzyskania opinii do właściwego dla siedziby podmiotu urzędu statystycznego. Urzędy statystyczne wydają opinie odpłatnie w ciągu 14 dni, a w sprawach skomplikowanych – nie później niż w ciągu 30 dni od daty wpływu wniosku[4].

Tabela 1.

SYSTEM POWIĄZAŃ STATYSTYCZNYCH KLASYFIKACJI GOSPODARCZYCH

Zasięg klasyfikacji (System kodowy)	**Klasyfikacje działalności**	**Klasyfikacje produktów (wyroby + usługi)**	**Nomenklatury pochodne produktów**	**Klasyfikacje Handlu Zagranicznego**
Międzynarodowy (ONZ) (Własny system kodowy poszczególnych klasyfikacji)	ISIC Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Rodzajów Działalności	CPC Centralna Klasyfikacja Produktów		HS Zharmonizowany System Oznaczania i Kodowania Towarów
Unii Europejskiej (UE) (Jednolity system kodowy)	NACE Nomenklatura Działalności we Wspólnocie Europejskiej	CPA Klasyfikacja Produktów wg Działalności	Lista PRODCOM	CN Scalona Nomenklatura Towarowa Handlu Zagranicznego
Krajowy – Polska (Jednolity system kodowy spójny z europejskim)	EKD/PKD Polska Klasyfikacji Działalności	PKWiU Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług	PRODPOL Wykaz Wyrobów Przemysłowych	PCN Polska Scalona Nomenklatura Towarowa Handlu Zagranicznego

Źródło: Gaudemet P. M., Molinier J., *„Finanse publiczne”*, Wydawnictwo PWE, Warszawa 2000.

Trzy pytania, które porządkują historyczny opis

W przedstawionym fragmencie spotykają się trzy różne zagadnienia: rodzaj wykonywanej działalności, rozpoznanie podmiotu oraz sposób obliczania podatku. Warto je rozdzielić, ponieważ odpowiedź na jedno pytanie nie zastępuje odpowiedzi na pozostałe. Opis działalności mówi, czym zajmuje się jednostka. Oznaczenie identyfikacyjne pozwala odróżnić ją od innych jednostek. Forma opodatkowania określa natomiast przyjęty w analizowanym systemie sposób rozliczenia. Firma prowadząca kilka rodzajów działalności nadal może być jednym podmiotem, a dwie firmy wykonujące podobne usługi nie stają się przez to jedną jednostką ewidencyjną.

Tabela powiązań klasyfikacyjnych jest przydatna właśnie dlatego, że pokazuje różne przedmioty porządkowania. Obok działalności pojawiają się wyroby, usługi i towary w obrocie zagranicznym. Nie należy zatem czytać wszystkich skrótów jak alternatywnych nazw tego samego rejestru. Porządek dotyczący rodzaju aktywności odpowiada na inne pytanie niż porządek produktów. Przedsiębiorstwo może wytwarzać kilka wyrobów albo łączyć produkcję z usługą. To, że przy jego nazwie występuje określone oznaczenie działalności, nie oznacza jeszcze opisania każdej pozycji jego oferty.

Definicja, przykład i informacja o skali

Początkowe akapity łączą objaśnienia pojęć z liczbami podatników i oceną kierunku reform. Liczby te przedstawiają stan przywołany w pracy, nie wielkości ustalone na datę publikacji wpisu. Podobnie wypowiedzi o upraszczaniu podatków

są zapisem ówczesnej argumentacji. Dla badania historycznego istotne jest rozpoznanie, kiedy autor przedstawia definicję, kiedy przykład, a kiedy opinię o pożądanym rozwiązaniu. Te trzy rodzaje wypowiedzi mają inne podstawy oceny. Przykład może ilustrować rachunek, lecz nie potwierdza samodzielnie, jak często dana sytuacja występowała w gospodarce.

W przypadku firmy przewozowej działanie arytmetyczne jest przejrzyste: przychód 200 tysięcy pomniejszono o wymienione koszty 85 tysięcy. Wynik 115 tysięcy stanowi różnicę tych kwot. Nie wynika z samego odejmowania, że każdy wymieniony wydatek w dowolnym czasie podlega takiemu samemu rozliczeniu. Rachunek i kwalifikacja prawna wydatku są odrębnymi zagadnieniami. W lekturze archiwalnej można sprawdzić poprawność sumy, zachowując jednocześnie świadomość, że przykład opiera się na założeniach przyjętych w konkretnym opracowaniu.

Podział hierarchiczny i relacje między systemami

Hierarchia klasyfikacyjna umożliwia przechodzenie od kategorii szerokiej do bardziej szczegółowej. Nie oznacza to jednak, że każda różnica gospodarcza ma własną, odrębną pozycję na każdym szczeblu. Granice grup wynikają z przyjętej konstrukcji. Przy porównywaniu systemów warto zatem zwrócić uwagę na zakres, a nie jedynie podobieństwo nazw. Kategoria o znajomo brzmiącym tytule może obejmować szerszy lub węższy zbiór czynności. Dopiero objaśnienie jej zawartości pozwala ocenić, czy porównanie dotyczy rzeczywiście podobnych zjawisk.

Historyczna tabela przedstawia powiązania międzynarodowego, europejskiego i krajowego poziomu klasyfikacji. Jest mapą zależności pojęciowych, nie uniwersalnym przelicznikiem kodów. Przy przenoszeniu danych między układami potrzebna byłaby informacja o wersjach oraz sposobie przyporządkowania poszczególnych pozycji. Nie można zakładać, że podobna liczba

znaków albo zbliżony skrót gwarantuje zgodność. To szczególnie ważne dla opracowania, które łączy materiały z różnych lat i opisuje okres przechodzenia między klasyfikacjami.

Osobnego odczytania wymagają dawne terminy zgłoszeń oraz nazwy urzędów. W tym wpisie pozostają częścią zachowanego dokumentu. Ich obecność pomaga zrozumieć, jak autorka przedstawiała formalne otoczenie przedsiębiorcy na początku lat 2000. Publikacja archiwalnego tekstu nie potwierdza, że opisane procedury są właściwe dla późniejszej sprawy. Uzupełnienie służy uporządkowaniu znaczenia pojęć i granic porównania. Pozwala czytać dalsze części o klasyfikacjach, identyfikatorach i podatkach jako powiązane obszary, których nie należy ze sobą utożsamiać.

Przy porównaniu kategorii warto odróżnić także opis od oceny. Samo stwierdzenie, że jednostka należy do określonej grupy, nie oznacza, że jest bardziej efektywna, nowocześniejsza lub mniej obciążona formalnościami niż inna. Takie wnioski wymagają osobnych kryteriów i danych. Podział porządkuje zbiór, lecz nie nadaje automatycznie jego częściom kolejności od najlepszej do najgorszej. Dzięki temu historyczną tabelę można wykorzystać zgodnie z jej funkcją, bez dopisywania rankingów, których w niej nie przedstawiono.

Przypisy

1. Bouvier M., „Wprowadzenie do prawa podatkowego i teorii podatku”, Wydawnictwo Konieczny i Kruszewski, Warszawa 2000, s. 10. ↩
2. Kubacki R., Zubrzycki J., „Leksykon podatku dochodowego od osób fizycznych 2000”, Wydawnictwo Unimex, Wrocław 2000, s. 12. ↩
3. Kosikowski C., „Encyklopedia podatkowa” , Wydawnictwo Prawne PWN, Warszawa 1998, s. 23. ↩
4. Gajl N., „Teorie podatkowe w świecie” , Wydawnictwo PWE, Warszawa 1992, s. 56. ↩

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę pisanie prac - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.